

หนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม

นางสาวบุญรักษา อนันตะวิทยา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-473-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016203

119855023

RARE BOOKS IN WESTERN LANGUAGES OF THE SIAM SOCIETY LIBRARY

MISS BOONRAKSA ANANTAVITAYA

A Thesis submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-473-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์ หนังสือทฤษฎีภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม

โดย นางสาวบุญรักษา อนันตะวิทยา

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. ดาวร วัชรนัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ศจี จันทวิมล)

.....
(รองศาสตราจารย์ อัมพร ทีชะระ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณพิมล กุลบุญ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุพรรณี วราทร)

อนุรักษ์ อนันตะวิทยา : หนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม (RARE BOOKS IN WESTERN LANGUAGES OF THE SIAM SOCIETY LIBRARY)

อ.ที่ปรึกษา : รศ.อัมพร ทีชะระ. 226 หน้า. ISBN 974-577-473-1

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม จำนวน 1,420 เล่ม ซึ่งจัดเก็บในห้องพระองค์วรณฯ 1 และ 2 เกี่ยวกับภาษา เนื้อหา ประเภท และลักษณะของหนังสือหายาก ผลการวิจัยเสนอเป็นคำร้อยละ ดังต่อไปนี้

หนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคมส่วนใหญ่เป็นหนังสือภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 65.28) หนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม จำแนกเนื้อหาด้วยระบบการจัดหมู่แบบทศนิยมของดิวอี้ มีเนื้อหาส่วนใหญ่อยู่ในหมวดประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 42.39) หนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศไทย มีร้อยละ 30.85 เป็นหนังสือหมวดประวัติศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 18.24)

เมื่อศึกษาหนังสือหายากภาษาตะวันตกตามเกณฑ์ 4 ประเภท พบว่ามีหนังสือหายากประเภทที่มีสภาพสมบูรณ์ หรือมีสภาพรูปเล่มสวยงามมากที่สุด (ร้อยละ 93.03) รองลงมาได้แก่ หนังสือที่มีเนื้อหาเป็นที่กล่าวขวัญถึง หนังสือที่มีประวัติการครอบครองและหนังสือที่มีค่าด้านการพิมพ์ จากเกณฑ์หนังสือหายาก 13 ลักษณะ พบว่ามีหนังสือหายากลักษณะที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน โดยยังมีสภาพรูปเล่มดีมากที่สุด (ร้อยละ 89.72) รองลงมาได้แก่ หนังสือที่มีภาพประกอบมีคุณค่า และหนังสือที่เป็นงานเขียนประเภทบันทึกประสบการณ์การเดินทางและการสำรวจสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย และประเทศใกล้เคียง

จากการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะแก่ห้องสมุดสยามสมาคมเกี่ยวกับกาบริการ การเผยแพร่ และการอนุรักษ์หนังสือหายาก เพื่อสนับสนุนการศึกษาวิจัยให้สอดคล้องกับนโยบายทางวิชาการของสมาคมต่อไป

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

BOONRAKSA ANANTAVITAYA : RARE BOOKS IN WESTERN LANGUAGES OF THE SIAM SOCIETY LIBRARY. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. AMPORN TIKHARA, 226 pp. ISBN 974-577-473-1

The purposes of this research are to study 1,420 rare books in western languages of the Siam Society Library collected in Prince Wan Room 1 and 2 concerning their languages, contents, as well as their categories and characteristics of rare books. The results are presented in percentage as follows:

Most of the Siam Society Library's rare books in western languages are written in English (65.28 percent). These rare books of the Siam Society Library are classified by Dewey Decimal Classification System. The main content is in History Group (42.39 percent) and 30.85 percentage of the rare books concern Thai facts, most in Thai history (18.24 percent).

Considering 4 categories criteria, it is found that 93.03 percent are books belonging to perfect condition. Next are those of reputation, provenance and printing valuation. From 13 characteristics criteria, it is found that 89.72 percent are good conditioned rare books. The rest are books with valuable illustrations, and books written on memorandums or experiences in geographical expeditions and surveys of Thailand and neighboring countries.

The guidelines in providing services, publicising and preserving the rare books are suggested in the thesis to support the objects of the society in research services.

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์
สาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติ *พิมพ์ ทิก.*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *อ.อมป. ทิก.*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์อัมพร ทีชะระ ผู้ให้ความรู้ด้านหนังสือหายาก คำแนะนำ ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และตรวจแก้ไข ขอบกพร่องต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา รองศาสตราจารย์จี้ จันทวิมล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณพิมล กุลบุญ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพรรณี วราทร ที่กรุณาตรวจสอบและแก้ไข วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ "สยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์" ที่ได้ให้ทุนจำนวน 6,000 บาท เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยเรื่องนี้ คุณเฉลิมศรี เสวตจินดา คุณอวยพร เกิดช่วย คุณภิญญา สุวรรณฉาย คุณณลินี มัชฌายาภาส คุณกนิษฐา กสิณอุบล คุณอนทัย นันทิทัศน์ และคุณสมชาย บุญชม แห่งห้องสมุดสยามสมาคม ที่ให้ความช่วยเหลือในระหว่างการค้นคว้า รวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยซาบซึ้งและขอบคุณน้ำใจของพี่ ๆ และเพื่อน ๆ ชาวบรรณารักษ์ทุกท่าน คุณสุรวงศ์ ศรีสุวัจฉรีย์ คุณเอื้ออมพร เชนะเกษตร คุณรุ่งทิพย์ จงถาวรวิทยา คุณจุฑาทิพย์ โอสถานนท์ บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และขอบคุณ คุณสุภิญญา สุจริตธรรม ที่ช่วยพิมพ์งานวิจัยเล่มนี้

ขอบพระคุณบิดา มารดา พี่และญาติมิตรทุกท่านที่ได้สนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัย

ตลอดมา

บุญรักษา อนันตะวิทยา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	7
คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
2 สยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์และห้องสมุดสยามสมาคม.....	9
สยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์.....	9
ห้องสมุดสยามสมาคม.....	21
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	26
4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	71
บรรณานุกรม.....	83

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก.....	89
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมก่อตั้งสยามสมาคม.....	90
ภาคผนวก ข ตราประจำสยามสมาคม.....	91
ภาคผนวก ค รายพระนามและรายนามนายกสมาคม สยามสมาคม ตั้งแต่ พ.ศ. 2447-ปัจจุบัน.....	92
ภาคผนวก ง ข้อบังคับของสยามสมาคม.....	93
ภาคผนวก จ แบบฟอร์มการขอใช้หนังสือหายาก.....	114
ภาคผนวก ฉ บรรณานุกรมหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม	115
ประวัติผู้เขียน.....	226

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม จำแนกตามภาษาและเนื้อหาตามหมวดหมู่ในระบบทศนิยมดิวอี้.....	36
2	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม จำแนกเนื้อหาตามหมวดหมู่วิชา.....	39
3	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศไทย.....	40
4	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม จำแนกตามประเภทของหนังสือหายาก 4 ประเภท.....	41
5	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ประเภทที่มีค่าด้านการพิมพ์ จำแนกตามลักษณะเฉพาะ 4 ลักษณะ.....	44
6	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ประเภทที่มีเนื้อหาเป็นทักกล่าวขวัญถึง จำแนกตามลักษณะเฉพาะ 2 ลักษณะ....	46
7	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ประเภทที่มีรูปเล่มสมบุรณ์ หรือมีสภาพรูปเล่มสวยงาม จำแนกตามลักษณะ เฉพาะ 4 ลักษณะ.....	48
8	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ประเภทที่มีประวัติการครอบครอง จำแนกตามลักษณะเฉพาะ 3 ลักษณะ.....	50
9	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม จำแนกตามลักษณะเฉพาะ 13 ลักษณะ.....	52
10	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม จำแนกตามสถานที่ผลิต.....	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ที่พิมพ์ขึ้นในต่างประเทศก่อนระยะ 50 ปีแรกของพัฒนาการด้านการพิมพ์ของ ประเทศไทย จำแนกตามประเทศที่ผลิต.....	57
12	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากที่จัดพิมพ์ในประเทศอังกฤษ ก่อนระยะ 50 ปีแรกของพัฒนาการด้านการพิมพ์ในประเทศไทย จำแนกตามผู้จัดพิมพ์....	59
13	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ที่จัดพิมพ์ในประเทศฝรั่งเศสก่อนระยะ 50 ปีแรกของพัฒนาการด้านการพิมพ์ ในประเทศไทย จำแนกตามผู้จัดพิมพ์.....	62
14	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ที่จัดพิมพ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ก่อนระยะ 50 ปีแรกของพัฒนาการด้านการ พิมพ์ในประเทศไทย จำแนกตามผู้จัดพิมพ์.....	64
15	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ที่จัดพิมพ์ในประเทศเนเธอร์แลนด์ก่อนระยะ 50 ปีแรกของพัฒนาการด้านการ พิมพ์ในประเทศไทย จำแนกตามผู้จัดพิมพ์.....	65
16	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ที่จัดพิมพ์ในประเทศเยอรมันก่อนระยะ 50 ปีแรกของพัฒนาการด้านการพิมพ์ ในประเทศไทย จำแนกตามผู้จัดพิมพ์.....	66
17	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ที่จัดพิมพ์ในประเทศพม่าก่อนระยะ 50 ปีแรกของพัฒนาการด้านการพิมพ์ใน ประเทศไทย จำแนกตามผู้จัดพิมพ์.....	67
18	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ที่จัดพิมพ์ในประเทศอินเดียก่อนระยะ 50 ปีแรกของพัฒนาการด้านการพิมพ์ใน ประเทศไทย จำแนกตามผู้จัดพิมพ์.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
19	จำนวนและร้อยละของหนังสือหายากภาษาตะวันตกของห้องสมุดสยามสมาคม ที่จัดพิมพ์ในประเทศไทยระหว่างระยะ 80 ปีแรกของพัฒนาการด้านการพิมพ์ ของประเทศไทย จำแนกตามผู้จัดพิมพ์.....	69